

lapha.fi

Lapin hyvinvointialue

Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaijeemkuávlu
Lappi pue'rrvääjjamvu'vdd

Lapin pelastuslaitos

Valvontasuunnitelma 2023

Päiväys	Hyväksyntä / muutokset	Hyväksyjä
	Valvontasuunnitelma 2023	Valmius- ja pelastuslautakunta

Sisällysluettelo

1	Valvontasuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet	2
2	Palvelutasopäätöksen ja riskien arvioinnin vaikutukset valvontasuunnitelmaan	3
3	Toimintaympäristö.....	4
4	Palveluiden kuvaus ja toteutus.....	5
4.1	Valvonta.....	5
4.1.1	Määräaikainen valvonta	6
4.1.2	Asiakirjavalvonta.....	8
4.1.3	Ylimääräinen valvonta.....	9
4.1.4	Päivystävä palotarkastaja	9
4.1.5	Teemavalvonta	9
4.2	Asiantuntijapalvelut.....	9
4.2.1	Poistumisturvallisuusselvitykset	10
4.2.2	Paloturvallisuuden itsearviointi.....	10
4.2.3	Yleisötapahtumat.....	10
4.2.4	Kemikaalivalvonta	11
4.2.5	Rakentamiseen ja maankäyttöön liittyvän suunnittelun ohjaus.....	12
4.2.6	Pelastustoimen laitteet.....	12
4.2.7	Ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuushasta	12
4.3	Turvallisuusviestintä.....	13
4.4	Viranomaisyhteistyö.....	14
4.5	Maksullisuus	14
5	Turvallisuustoiminnan palvelualue vuonna 2023	15
5.1	Resurssit.....	15
5.2	Tavoitteet.....	15
5.3	Suunnitelmasta poikkeaminen ja palvelutuotannon jatkuvuus.....	16
5.4	Suunnitelman toteutumisen arviointi	16
5.5	Toiminnan kehittämiskohteet	17
6	Liitteet	18

1 Valvontasuunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Pelastuslain (379/2011) 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. 2 luku sisältää yleisiä jokaiselle asetettuja velvoitteita ehkäistä onnettomuuksia ja toimia hätätilanteissa ja 3 luku toiminnanharjoittajalle ja rakennuksen omistajalle ja haltijalle asetettuja velvoitteita huolehtia rakennusten ja kiinteistöjen palo- ja henkilöturvallisuudesta sekä varautua onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa.

Valvontasuunnitelma on pelastuslaitoksen laatima suunnitelma pelastuslain mukaisen valvontatehtävän toteuttamisesta. Sen tavoitteena on edistää alueen hyvää turvallisuuskulttuuria ja vähentää onnettomuuksista aiheutuvia omaisuus- ja henkilövahinkoja. Valvontatoiminnalla pyritään tehostamaan valvontaa ja suuntaamaan sinne, missä sitä eniten tarvitaan. Suunnitelmallisuus antaa pelastuslaitokselle mahdollisuuden yhtenäistää, ensisijaistaa ja kohdentaa valvontatyötä.

Pelastuslain säästöjen noudattamista valvotaan palotarkastuksilla ja muilla toimenpiteillä korostaen kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa. Pelastuslainsäädännön lisäksi pelastuslaitos huomioi valvontatyössä pelastusviranomaista velvoittavan kemikaalilainsäädännön.

Pelastuslaitos määrittelee valvontasuunnitelmassa valvonnan toteuttamisen toimenpiteet ja niiden kohdentamisen vuodeksi kerrallaan. Suunnitelmassa kuvataan myös eri kohteiden palotarkastusten keskimääräinen tarkastusväli ja siihen vaikuttavat tekijät, yhteistoiminta muiden valvontaviranomaisten kanssa sekä valvontatoiminnan voimavarat. Valvontasuunnitelmassa esitetään lisäksi, miten pelastuslaitos itse arvioi valvontasuunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta sekä kehittää toimintaansa.

Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Lisäksi valvonnan tulee olla avointa ja valvontatehtävät tulee hoitaa hyvää asiakaspalvelua noudattaen.

Valvontatehtävän toteuttamisen lisäksi tässä suunnitelmassa on huomioitu myös pelastuslaitoksen toteuttama pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä. Näiden tehtävien tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä tarkoituksenmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, joka on nähtävillä pelastuslaitoksen internetsivuilla. Suunnitelman voimassaolokaudelle ei ole säädetty aikarajaa, mutta se on tarkistettava vuosittain. Tarkistamisen aikataulu ajoitetaan siten, että voidaan huomioida turvallisuustoiminnan palvelutuotannon ja palontutkinnan havaintojen perusteella tehtävät painotukset ja resurssitarpeet.

Valvontasuunnitelmasta voidaan poiketa poikkeusoloissa tai erityisen painavasta syystä, jos se on tehtävien priorisoinnin vuoksi tarpeellista tai jos palvelutason ylläpitäminen joillain osa-alueilla on käytännössä mahdotonta. Päätöksen poikkeamisesta tekee riskienhallintapäällikkö.

Turvallisuustoiminnan palvelutuotannon toteutuminen esitetään toimintakertomuksessa. Aluehallintovirasto valvoo toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa.

2 Palvelutasopäätöksen ja riskien arvioinnin vaikutukset valvontasuunnitelmaan

Valvontasuunnitelma perustuu palvelutasopäätökseen, Lapin maakunnan pelastustoimen riskianalyyysiin ja Lapin alueelliseen riskiarvioon.

Palvelutasopäätöksessä määritellään pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat sekä tarjottavat palvelut ja niiden taso. Lapin liiton pelastuslautakunta on päättänyt alueen palvelutasopäätöksestä vuosille 2020 – 2023.

Palvelutason tulee vastata alueen riskejä ja uhkia. Riskejä arvioidaan päivittäisten tilanteiden, häiriötilanteiden, poikkeusolojen ja väestönsuojelutilanteiden näkökulmasta. Lapin maakunnan pelastustoimen riskianalyyseissä kuvataan Lapin pelastuslaitoksen pelastustoimen toimintaympäristön keskeisiä piirteitä ja arvioidaan niitä toimialueella vallitsevia merkityksellisiä riskejä, joihin pelastustoimen palvelutuotannolla on mahdollista vaikuttaa. Keskeiset havainnot toimintaympäristöstä liittyvät väestörakenteen muutoksiin, sään ääri-ilmiöiden ja niiden seurausvaikutusten lisääntymiseen, matkailuelinkeinon häiriötilanneherkkyyteen sekä valtion rajojen ulkopuolisten tapahtumien mahdollisiin paikallisvaikutuksiin. Turvallisuustoiminnan osalta riskianalyyseissä on nostettu esille riskitiedon hyödyntäminen, riskiperusteisuuden toteutuminen, resurssien laadukas ja tehokas käyttö, valvontakeinot ja niiden vaikuttavuus, viranomaisyhteistyön toteutuminen sekä laadun ja suoritteiden seuranta.

Merkittäviä onnettomuusuhkia ja häiriötilanteita on määritelty myös Lapin alueellisessa riskiarviossa. Globaalissa turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset ovat vaikuttaneet suuresti myös Lapin turvallisuuteen ja lappilaisten turvallisuudentunteeseen. Muuttunut turvallisuusympäristö on nostanut esille uusia uhkakuvia ja kiinnostus varautumista ja väestönsuojien kuntoa kohtaan on alueella kasvanut.

3 Toimintaympäristö

Lapin haasteellista toimintaympäristöä ovat luomassa ilmasto, harva-asutus ja se, että lähin auttava viranomais voi olla pitkän matkan takana. Kohteiden etäisyys ja vaikea tavoitettavuus, pienet ja hajautetut resurssit sekä matkailun sesonkiaikojen suuret turistimäärät vaikuttavat onnettomuustilanteiden seurausvaikutuksiin ja pelastusviranomaisten toimintakykyyn.

Onnettomuuksien ehkäisylle haasteita asettavat erityisesti toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset. Väestörakenteen muutoksilla, matkailun ja kaivannaistoiminnan kasvulla sekä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa tehtävän yhteistyön lisääntymisellä on merkittävä vaikutus valvonnan tehtävien muuttumiseen ja tarpeeseen kohdentaa toimintaa nykyistä enemmän yksilöllisiin ja tunnistettuihin onnettomuusriskeihin ja –tekijöihin.

Taulukko 1. Alueen väkiluku

Enontekiö	1 789
Inari	7 008
Kemi	19 982
Kemijärvi	7 105
Keminmaa	7 904
Kittilä	6 523
Kolari	3 989
Muonio	2 321
Pelkosenniemi	924
Pello	3 296
Posio	3 066
Ranua	3 670
Rovaniemi	64 180
Salla	3 416
Savukoski	1 009
Simo	2 904
Sodankylä	8 187
Tervola	2 882
Tornio	21 333
Utsjoki	1 176
Ylitornio	3 830

yhteensä 176 494

Kuva 1. Lapin pelastuslaitoksen toiminta-alue.

4 Palveluiden kuvaus ja toteutus

Lapin pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palvelutuotannosta vastaa pelastuslaitoksen turvallisuustoiminnan palvelualue. Palvelualueeseen kuuluvat omina vastuualueinaan valvontatoiminta, asiantuntijapalvelut ja turvallisuusviestintä. Vastuualueet vastaavat ensisijaisesti niille osoitetuista tehtävistä, mutta toimivat toisiaan tukien. Palvelut tuotetaan vastuualueiden yhteistyönä koko palvelualueen voimavarat hyödyntäen. Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan palvelualueen ja sopimuspalokuntien henkilöstö osallistuu turvallisuusviestintä-, ohjaus- ja neuvontatehtäviin (mm. turvallisuuskoulutukset ja pelastusteiden koeajot).

Valvonnan vastuualueelle kuuluvat määräaikainen, asiakirja- ja ylimääräinen valvonta sekä päivystävän palotarkastajan toiminta. Asiantuntijapalveluiden vastuualuetta ovat poistumisturvallisuusselvitysten käsittely, paloturvallisuuden itsearviointi, yleisötapahtumien pelastussuunnitelmat, kemikaalivalvonta, rakentamisen ja maankäytön suunnittelun ohjaus, pelastustoimen laitteet sekä ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai onnettomuusuhasta. Turvallisuusviestinnän vastuualueelle kuuluvat turvallisuuskasvatus ja –koulutus, neuvonta ja opastus sekä mediaviestintä. Vastuualueet vastaavat osaltaan myös viranomaisyhteistyöstä, henkilöstönsä kouluttamisesta ja palvelualueen kehittämisestä.

Turvallisuustoiminnan palvelualueelta osallistutaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijatehtäviin. Kumppanuusverkosto tekee yhteistyötä pelastuslaitosten palveluiden ja toiminnan valtakunnalliseksi yhdenmukaistamiseksi ja kehittämiseksi. Kumppanuusverkoston turvallisuuspalveluiden kokonaisuudessa toimii seitsemän eri asiantuntijaverkostoa, joissa kuudessa on edustus turvallisuustoiminnan palvelualueelta. Verkostojen tehtävänä on muodostaa linjauksia ja tulkintoja arjen työssä esiin nouseviin kysymyksiin.

4.1 Valvonta

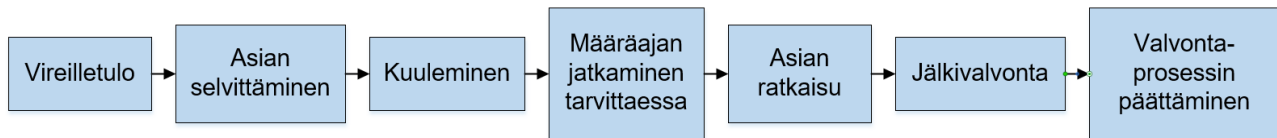
Valvonnan tarkoitus on ohjata, neuvoa ja opastaa palo- ja henkilöturvallisuuden ylläpidossa ja kehittämisessä sekä valvoa pelastusviranomaisen valvottavaksi määrättyjen säännösten noudattamista. Lisäksi valvotaan annettujen korjausmääräysten toteutumista. Valvonnassa korostetaan kohteen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan toiminnan vastuuta turvallisuuden ylläpidossa ja parantamisessa.

Valvontakohteella tarkoitetaan kiinteistöä, rakennusta, muuta kohdetta tai toimintaa, joka kuuluu pelastuslaitoksen valvonnan piiriin. Valvontaa suoritetaan, kohteen luonteesta riippuen, joko säännöllisin väliajoin määräaikaisesti tai epäsäännöllisesti. Määräaikaiset valvontakohteet koostuvat yleisesti ottaen yrityksistä, laitoksista ja vastaavista toiminnanharjoittamiseen käytettävistä rakennuksista. Muussa valvontatoiminnassa on kyse valvonnasta, joka saa alkunsa asiakkaiden tai sidosryhmien tarpeista ja velvoitteista.

Pelastusviranomaisen perinteinen valvontakeino on valvontakäynti eli palotarkastus. Tämän lisäksi valvontaa suoritetaan asiakirjavalvonnalla ja paloturvallisuuden itsearvioinnilla. Palotarkastuskohteen turvallisuutta valvotaan asiakirjavalvonnassa dokumenttien avulla ja paloturvallisuuden itsearvioinnissa asiakkaan tekemällä paloturvallisuusarvioinnilla. Valvontakeinot valitaan siten, että niillä saadaan tilanteeseen nähden paras mahdollinen vaikuttavuus käytettävissä olevilla resursseilla.

Valvontatoimenpiteet suoritetaan noudattaen voimassa olevaa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ohjeistusta. Pelastuslaitos ylläpitää valvontatyöhön liittyvää valvontarekisteriä. Tietojärjestelmänä käytetään Merlot-palotarkastusohjelmaa.

Valvonnan prosessi jakaantuu viiteen osaan: asian vireille tuloon, asian selvittämiseen, asianosaisien kuulemiseen, asian ratkaisuun ja jälkivalvontaan. Valvontatehtävää suorittaessa nämä osiot tulee käydä läpi, ennen kuin valvonta kohteessa voidaan päättää.

Kuva 2. Valvontaprosessi (Kumppanuusverkosto)

4.1.1 Määräaikainen valvonta

Pelastuslain mukaisten velvoitteiden noudattamista valvotaan ensisijaisesti määräaikaisella valvonnalla. Vastuu kohteen turvallisuudesta on aina kohteen omistajalla ja haltijalla sekä toiminnanharjoittajalla. Valvonnan tavoitteena on myös tukea neuvonnan ja ohjauksen keinoin toimijan omatoimista varautumista ja turvallisuuskulttuuria sekä korostaa kohteen omatoimisen varautumisen merkitystä turvallisuuden parantamisessa.

Määräaikainen valvonta suoritetaan tyypillisesti pistokoeluentoisella tarkastuskierroksella, asiakirjavalvonnalla sekä asiakkaan kanssa turvallisuusasioista keskustelemalla. Kohteiden määräaikaisvalvonnan yhteydessä havaittuja puutteita valvotaan joko asiakirjavalvontana tai jälkivalvontakäynnillä kohteessa.

Valvontavälin määrittäminen perustuu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelujen valtakunnalliseen ohjeistukseen, jossa lähtökohtana on pelastustoimen onnettomuustilastietokanta Pronon aineisto erityyppisten kohteiden omaisuusvahinkoriskeistä. Yritysten ja laitosten keskimääräisen tarkastusvälin määrittämisessä on hyödynnetty tutkittua tietoa tulipalojen aiheuttamista omaisuusvahingoista, arvioitu suuronnettomuuden henkilöriskin mahdollisuutta sekä pyritty huomioimaan merkittäviä kulttuuri- ja ympäristöarvojen riskejä.

Valvontaa tekevä pelastusviranomainen voi paikalliset riskit ja olosuhteet, kohteen turvallisuustason ja –kulttuurin sekä tapahtuneet onnettomuudet huomioiden, muuttaa yksittäisen kohteen valvontaväliä sovitussa rajoissa tiheämmäksi tai harvemmaksi.

Kohteiden tarkastusväli vaihtelee 6 – 120 kk:n välillä. Yksittäisen kohteen tarkastusväli ei käytännössä muodostu aina tasaisen säännölliseksi. Hyvänä käytäntönä pidetään tarkastusvälin pysymistä 3 kk sisällä suunnitellusta siten, että ajankohta osuu oikealle kalenterivuodelle.

Ensimmäinen määräaikainen valvontakäynti uudessa, kuten myös peruskorjatussa, kohteessa suoritetaan pääsääntöisesti puolen vuoden kuluttua rakennuksen käyttöönotosta. Tällöin keskitytään kohteen erityispiirteiden mukaisesti mm. pelastussuunnitelman sisällön toimivuuteen ja mahdollisen kemikaali-ilmoituksen käsittelyyn.

Yritys- ja laitospöhteiden valvonta

Pelastuslaitoksen alueella olevat yritys- ja laitospöhteet on luokiteltu käyttötavan mukaisesti kuuteen kohderyhmään A1 – A6 ja edelleen kohdetyyppeihin kohteen toiminnan perusteella. Kohdeluokkia on sopeutettu myös toimintaympäristön tarpeiden mukaan. Kohderyhmien A1 – A6 lähtökohtaiset valvontavälit on esitetty liitteessä 1.

- A1 Ympärivuorokautisessa käytössä olevat kohteet: Kohteet ovat ympärivuorokautisessa käytössä olevia rakennuksia, mm. hoitolaitoksia, palvelu- ja tukiasuntoja, majoitusliikkeitä, ammattimaisesti vuokrattavia lomamökkejä (toiminnanharjoittaja), mökkikyliä, leirintäalueita ja asuntolatyyppejä rakennuksia. Hoitolaitoksissa hoidettavien tai huollettavien kyky omatoimiseen pelastautumiseen on heikentynyt. Majoitustiloissa lyhytaikaisesti oleskelevat henkilöt eivät tunne tiloja ja niiden turvallisuusjärjestelyjä.
- A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit: Kohteet ovat päiväkoteja, kouluja ja muita opetusrakennuksia. Onnettomuusriskit liittyvät ihmisten toimintaan ja kohdistuvat lapsiin tai suuriin henkilömääriin.
- A3 Kokoon-tumis- ja liikerakennukset: Kohteita ovat esimerkiksi kauppakeskukset, tavaratalot, ravintolat ja julkiset kokoon-tumisrakennukset. Erityispiirteinä voidaan pitää suuria henkilömääriä tiloissa, joita niitä käyttävät henkilöt eivät tunne kovinkaan hyvin. Käyttöä voi olla päivä-, ilta- ja yöaikaan. Suuret henkilömäärät vaikuttavat erityisesti riittävien poistumismahdollisuuksien varmistamiseen. Toiminta voi sisältää muista käyttötavoista poikkeavia syttymisriskejä kuten pyroteknisten tehosteiden käyttöä.
- A4 Teollisuus- ja varastorakennukset: Tiloissa toimiva henkilökunta tuntee pääsääntöisesti toimintaympäristön hyvin. Tilojen henkilömäärä suhteessa rakennusten pinta-alaan on pieni, koska tuotanto- tai varastointitoiminta vaatii tilaa. Tiloissa on mahdollisesti toimintaa, joka aiheuttaa palovaaran.
- A5 Maatalousrakennukset: Kohteissa on usein uhattuna suuria omaisuusarvoja.
- A6 Muut rakennukset: Kohteita ovat rakennukset, jotka eivät kuulu edellisiin ryhmiin, mm. jakeluasemat, turvetuotantoalueet, vaarallisia kemikaaleja laajamittaisesti käsittelevät ja varastoivat kohteet (UPS-kohteet) sekä infrastruktuurin kannalta merkittävät kohteet. Näissä kohteissa on suuri henkilö, omaisuus- tai ympäristövahingon riski.

Määräaikaisen yleisen palotarkastuksen piiriin kuuluvia valvontakohteita on yhteensä 4 059. Kohdelukumäärä tarkentuu vuosittain palotarkastustietokannan täsmentymisen myötä. Lukumäärä kuvaa valvottavien kokonaisuuksien määrää, valvonnan piirissä tosiasiallisesti olevien rakennusten määrän ollessa moninkertainen.

Vuosittainen tarkastettavien määräaikaisen valvonnan piirissä olevien kohteiden lukumäärä määrittyy kohteiden valvontavälin mukaisesti. Vuosittainen suunnittelu perustuu valvontavälien mukaiseen ajoitukseen. Valvontakohteet ja niiden määrät eivät ole vakioita, vaan kohderekerissä ja määrittelyissä tapahtuu muutoksia sen mukaan, kun valvontakohteissa tapahtuu muutoksia uusia rakennuksia käyttöön otettaessa tai toiminnan kohteissa loppuessa. Esitettävät tiedot perustuvat aina kyseiseen tarkasteluhetkeen.

Asuinrakennusten valvonta

Pelastuslain 2 ja 3 luvun velvoitteet koskevat myös asuinrakennusten omistajia, haltijoita ja toiminnanharjoittajia. Valvontaa suoritetaan tarvittaessa asiakirjavalvontana asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointina ja valvontakäynnerein. Sen keskeisenä tavoitteena on asumisen turvallisuuden parantaminen ja erityisesti palokuolemien vähentäminen. Paloturvallisuuden itsearviointia on suunniteltu suoritettavaksi 120 kk:n valvontaväliillä. Asukkaille kohdennetaan myös turvallisuusviestintää,

jonka avulla pyritään korostamaan asukkaiden omaa vastuuta turvallisuudestaan ja tarjoamaan keinoja sen edistämiseksi.

Vapaa-ajan rakennukset

Yksityisessä käytössä olevien vapaa-ajan asuinrakennusten osalta tarkoituksenmukaisimmaksi toimintamalliksi on todettu kohteiden vähäisen riskin vuoksi turvallisuusviestinnän tehostaminen viranomaisvalvonnan sijasta.

4.1.2 Asiakirjavalvonta

Asiakirjavalvonnassa kohteen turvallisuutta valvotaan dokumenttien avulla. Valvontaa voidaan kohdentaa yksittäiseen valvottavaan asiaan tai kokonaisvaltaisempaan turvallisuuden arviointiin. Asiakirjavalvontaa ovat mm. yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmien valvonta, paloturvallisuuden itsearviointin valvonta ja paloteknisten laitteiden käyttöönotto- ja määräaikaistarkastusten valvonta.

Huolto-, kunnossapito ja ym. asiakirjat

Tarkastuslaitos toimittaa suorittamistaan paloteknisten laitteiden käyttöönotto-, varmennus- ja määräaikaistarkastuksista tarkastuspöytäkirjan pelastusviranomaiselle. Tarkastuspöytäkirjat kirjataan palotarkastusohjelmaan ja tehdyn riskiarvion perusteella kiinteistöihin kohdennetaan valvontaa määräaikaisten tarkastusten yhteydessä tai tarvittaessa erikseen esimerkiksi asiakirjavalvontana.

Pelastusviranomaiselle toimitetaan myös mm. sähkö tarkastus-, ilmanvaihdon puhdistus-, öljysäiliöiden tarkastus- ja väestönsuojan tarkastuspöytäkirjoja sekä räjähdysuojausasiakirjoja ja savunpoistolaitteistojen tarkastusdokumenteja. Asiakirjoja toimitetaan pelastuslaitokselle suoraan huolto- ja tarkastusliikkeiltä sekä valvontakohteista. Tarvittaessa suoritetaan ylimääräinen palotarkastus.

Tilapäismajoitus

Tilapäismajoitusten osalta valvotaan toiminnan palo- ja henkilöturvallisuutta, rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan omatoimista varautumista ja pelastussuunnitelman laadintaa.

Tieto tilapäismajoituksesta voi tulla esimerkiksi yleisötapahtuman pelastussuunnitelman yhteydessä. Kohteeseen suoritetaan asiakirjavalvontaa ja riskienarviointiin perustuen tarvittaessa palotarkastus turvallisen majoittumisen edellytysten tarkastamiseksi.

Nuohoojien vikailmoitukset

Nuohoojalla on velvollisuus ilmoittaa kirjallisesti pelastuslaitokselle sellaisista tulisijassa tai savuhormissa havaitsemistaan vakavista vioista tai puutteista, joista tulisijaa käytettäessä voi aiheutua tulipalon vaara. Lisäksi hänen on ilmoitettava myös puutteista, jotka vaarantavat nuohouksen turvallisen suorittamisen.

Pelastusviranomaiselle käsittelee saamansa ilmoitukset.

Pelastussuunnitelmien valvonta

Asuinrakennusten sekä yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmia valvotaan ensisijaisesti kohteisiin suoritettavien palotarkastusten yhteydessä. Pelastussuunnitelman sisältöä valvotaan erityisesti, jos tarkastuksella havaitaan tarpeita suunnittelun ohjauksesta tai puutteita suunnitelmassa ja sen riskien arvioinnissa, turvallisuusjärjestelyjen kuvauksessa, henkilöstön koulutuksessa tai muussa keskei-

sessä asiassa. Pelastussuunnitelmiin liittyvää ohjausta ja neuvontaa annetaan ja valvontaa toteutetaan myös muulloin kuin palotarkastusten yhteydessä valvontakohteen aloitteesta tai muusta erityisestä syystä.

Turvetuotantoalue on tavanomaista vaativampi kohde henkilö- ja paloturvallisuudelle. Kohteen pelastussuunnitelmaa valvotaan määräaikaisella valvonnalla.

4.1.3 Ylimääräinen valvonta

Ylimääräinen valvonta on pelastusviranomaisen päättämä valvontatapahtuma, joka liittyy esimerkiksi toiselta viranomaiselta tai kuntalaiselta tulleeseen ilmoitukseen henkilö- tai paloturvallisuuteen liittyvistä puutteista. Ylimääräisen valvonnan suorittamisessa käytetään tapauskohtaista riskiperusteista harkintaa.

4.1.4 Päivystävä palotarkastaja

Pelastuslaitoksen päivystävä palotarkastaja antaa asiakkaille neuvontaa ja ohjausta puhelimitse ja sähköpostilla onnettomuuksien ehkäisyn palveluihin liittyen. Päivystävä palotarkastaja neuvoo esimerkiksi pelastussuunnitelmien ja ilmoituslomakkeiden laadinnassa ja kodin tai työpaikan turvallisuutta koskevissa kysymyksissä sekä käsittelee erilaisia ilmoituksia ja antaa lausuntoja.

Turvallisuustoiminnan palvelualueen palotarkastajat ylläpitävät asiakaspalvelun tarjoamiseksi ja varmistamiseksi Päivystävä palotarkastaja -palvelua arkisin virka-aikana.

4.1.5 Teemavalvonta

Teemavalvonnassa valvontatoimintaa kohdennetaan turvallisuustoiminnan palvelutuotannon kannalta haasteelliseen tai muutoin ajankohtaiseen aihepiiriin. Teemat voivat nousta niin pelastuslaitosten yhteisistä tai alueellisista turvallisuustoiminnan havainnoista kuin onnettomuus- tai palontutkinnan huomioista ja suosituksista. Teemavalvonnan toteutuksesta, aiheesta ja kohderyhmästä päätetään erikseen vuosittain. Vuoden 2023 teemavalvonnan aiheeksi on valittu rivi- ja kerrostalojen väestönsuojat. Teemavalvonta on suunniteltu toteutettavaksi paloturvallisuuden itsearvioinnilla ja se kohdennetaan koko toiminta-alueella 10 %:iin alueen rivi- ja kerrostalojen taloyhtiöistä.

4.2 Asiantuntijapalvelut

Pelastusviranomaisen tehtäviin kuuluvat ohjaus ja neuvonta eli toimet, joilla pelastusviranomaisen oman alansa asiantuntijana edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista. Monilaisia asiantuntijapalveluita tuotetaan rakentamiseen ja kaavoitukseen, kemikaaliturvallisuuteen, yleisötilaisuuksien järjestämiseen ja erikoistehosteiden käyttöön, palo- ja poistumisturvallisuuteen, paloteknisiin laitteisiin sekä jatkuvuuden- ja riskienhallintaan liittyen. Pelastusviranomaiselle annetaan useissa säädöksissä oikeus ja velvollisuus antaa lausuntoja turvallisuuden näkökulmasta. Asiantuntijaroolia toteutetaan myös yhteisvalvonnoissa.

Asiantuntijapalvelut on jaettu substanssiosaamisen alueisiin. Alueille nimetyt asiantuntijat palvelevat asiakasrajapinnassa ja tukevat työyhteisön palvelutuotantoa.

4.2.1 Poistumisturvallisuusselvitykset

Poistumisturvallisuusselvitys on toiminnanharjoittajan laatima selvitys siitä, miten rakennuksen tai tilan käyttötapa ja henkilöiden rajoittunut, heikentynyt tai poikkeava toimintakyky sekä muut poistumisturvallisuuteen vaikuttavat tekijät otetaan huomioon tulipaloihin ja muihin vaaratilanteisiin varautumisessa ja poistumisjärjestelyissä.

Pelastusviranomaisen arvioi toiminnanharjoittajan laatiman poistumisturvallisuusselvityksen. Arviointi tehdään asiakirjavalvontana ja tarvittaessa kohteessa tehtävien valvontakäyntien perusteella. Pelastusviranomaisen voi myös pyytää toiminnanharjoittajaa täydentämään poistumisturvallisuusselvitystä sekä mahdollisesti järjestämään kohteessa poistumiskokeen. Jos poistumisturvallisuuden taso ei pelastusviranomaisen arvion mukaan ole riittävä, tulee toiminnanharjoittajan laatia toteuttamissuunnitelma riittävän tason saavuttamisesta. Tarvittaessa pelastusviranomaisen voi antaa tätä koskevan toteuttamismääräyksen.

4.2.2 Paloturvallisuuden itsearviointi

Paloturvallisuuden itsearvioinnissa kiinteistön omistaja tai haltija suorittaa rakennuksen omatoimisen turvallisuustarkastuksen pelastuslaitoksen lähettämän turvallisuusviestintämateriaalin mukaisesti. Asukas täyttää itsearviointilomakkeen paloturvallisuusoppaan avulla ja toimittaa lomakkeen täytettynä takaisin pelastusviranomaiselle. Palautuneet itsearviointilomakkeet arvioidaan. Valvonnallisesti huomioitavia ovat kohteet, joissa asukas on itsearvioinnissa tunnistanut puutteita, mutta ei ole esittänyt suunnitelmaa puutteiden korjaamisesta. Näiden kohteiden osalta pelastusviranomaisen tarjoaa asiakkaalle opastusta ja neuvontaa. Mikäli lomaketta ei palauteta uusintapyynnöistä huolimatta, pyrkii pelastusviranomaisen suorittamaan kohteeseen palotarkastuksen. Asukkaalla on myös mahdollisuus pyytää palotarkastuksen suorittamista.

Paloturvallisuuden itsearvioinnin tavoitteena on parantaa asukkaiden turvallisuustietoutta sekä kiinnittää huomiota omatoimiseen varautumiseen. Itsearviointi auttaa havainnoimaan kodin tai vapaaajan asunnon paloturvallisuuspuutteet ja opettaa korjaamaan ne välittömästi. Lisäksi asukas tarkastelee, arvioi ja määrittelee asuinympäristönsä sekä toimintatapojensa turvallisuutta.

4.2.3 Yleisötapahtumat

Yleisötapahtumat on suunniteltava ja toteutettava siten, että yleisö voi osallistua niihin turvallisesti ja järjestelyt toimivat myös, jos jotain yllättävää tapahtuu. Yleisötapahtumia, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, koskee pelastussuunnitelman laatimisvelvoite.

Yleisötapahtumiin suoritetaan valvontaa asiakirjavalvonnalla ja valvontakäynneillä. Pelastuslaitokselle toimitettu yleisötapahtuman pelastussuunnitelma arvioidaan ja tapahtumaan suoritetaan valvontakäynti aina, jos osallistujia arvioidaan olevan paikalla yhtä aikaa vähintään 1 000 henkilöä. Valvontakäynti voidaan kohdentaa tapahtumaan myös riskienarvioinnin perusteella. Riskiarvioinnissa kiinnitetään huomiota yleisötapahtuman pelastussuunnitelmaan, tapahtuman paikkaan ja luonteeseen, poikkeuksellisiin järjestelyihin tai olosuhteisiin, palo- ja poistumisturvallisuuteen, osallistujamäärään sekä pyrotekniikkaan ja ilotulituksiin. Henkilöturvallisuuden kannalta erityisen vaativissa kohteissa riskienarviointi tehdään yhdessä poliisin, terveysviranomaisen ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) kanssa.

4.2.4 Kemikaalivalvonta

Vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi jaetaan vähäiseen ja laajamittaiseen. Toiminnan laajuus määritellään kemikaalien vaarallisuuden ja määrän perusteella. Vähäistä käsittelyä ja varastointia valvoo pelastusviranomainen ja laajamittaista Tukes. Viranomaisten tehtävänä on valvoa, että kemikaalien käsittely ja varastointi on turvallista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle.

Ilmoitusvelvollisten kemikaalikohteiden valvonta

Kemikaaliturvallisuuslain ja sen nojalla annettujen säädösten valvontaa suoritetaan kohteiden tekemien vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia koskevien ilmoitusten perusteella. Pelastusviranomainen tekee ilmoituksen johdosta päätöksen ja suorittaa käyttöönottotarkastuksen. Kohteiden valvonta suoritetaan määräaikaisena valvontana.

Pyroteknisten tuotteiden valvonta

Pelastusviranomainen valvoo pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä, ilotulitteiden käyttöä sekä räjähteiden tai palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käyttöä erikoistehosteina.

Pyroteknisten tuotteiden kaupan varastointiin kohdennetaan asiakirjavalvontaa ennen toiminnan aloittamista. Varastoihin suoritetaan valvontakäynti vuosittain ilotulitteiden kaupan myyntisesonkina. Valvontakäynnillä varmistetaan, että varastopaikat ovat säännösten ja annetun päätöksen mukaiset.

Ilotulitteiden käyttö on uuden vuoden ilotulitusajan ulkopuolella luvanvaraista. Ilotulitteiden käytöstä yksityistilaisuuksissa, kuten häät ja syntymäpäivät, tulee ilmoittaa etukäteen pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomainen voi tehdä ilmoituksen perusteella asiasta päätöksen, jossa voidaan asettaa käytölle tarpeellisia ehtoja tai kieltää ilotulitteiden käyttö, jos siitä aiheutuu erityistä vaaraa.

Käytettäessä ilotulitteita muussa kuin yksityisen henkilön järjestämässä tilaisuudessa, on kysymyksessä ilotulitusnäytös. Ilotulitusnäytöksen järjestäjän tulee tehdä ilmoitus poliisille, jolle pelastusviranomainen antaa pyynnöstä lausunnon.

Yleisötilaisuuksissa erikoistehosteena käytettävistä räjähteistä tai palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleista on tehtävä ilmoitus pelastusviranomaiselle. Pelastusviranomainen käsittelee ilmoitukset, määrää tarvittaessa tarpeellisia rajoituksia ja ehtoja tai kieltää käytön, jos siitä katsotaan aiheutuvan ilmeistä henkilö-, ympäristö- tai omaisuusvahingon vaaraa. Yleisötilaisuuteen voidaan kohdentaa valvontakäynti riskiarvion perusteella.

Öljylämmityslaitteistot

Sumutuspolttimella varustetulle öljylämmityslaitteistoille suoritetaan käyttöönottotarkastus kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun toiminnanharjoittaja on saattanut käyttöönotettavan öljylämmityslaitteiston pelastuslaitoksen tietoon.

Öljysäiliöt

Pohjavesialueilla olevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastukset ovat pakollisia. Kuntien ympäristönsuojelumääräyksissä voi olla tarkastusvelvoite myös muille öljysäiliöille. Öljysäiliöiden määräaikaistarkastukset tulee teettää Tukesin hyväksymillä asennus- ja tarkastusliikkeillä.

Määräaikaistarkastuksen tarkastuspöytäkirjat toimitetaan pelastuslaitokselle, jossa ne kirjataan valvontarekisteriin. Tarkastuspöytäkirjojen säiliöluokituksen perusteella tehdään riskiarvio, jonka mukaan päätetään tarvittavista valvontatoimenpiteistä.

4.2.5 Rakentamiseen ja maankäyttöön liittyvän suunnittelun ohjaus

Rakennusvalvonnan kanssa tehtävä yhteistyö on merkittävässä roolissa onnettomuuksien ehkäisytyön kokonaisuudessa. Suunnitteluvaiheessa tapahtuvalla ohjauksella ja neuvonnalla pyritään vaikuttamaan turvallisuuden kannalta onnistuneeseen lopputulokseen.

Rakentamisen ohjauksen ja valvonnan kunnassa hoitaa rakennusvalvonta, joka myös aina ratkaisee rakennusluvan. Pelastusviranomaisen toimii rakennuslupamenettelyssä asiantuntijana ja pyynnöstä lausunnonantajana ottaen kantaa palo- ja poistumisturvallisuuteen sekä pelastustoiminnan edellytyksiin. Lisäksi pelastusviranomaisen antaa lausunnon aina mahdollisissa väestösuojien rakentamista koskevissa poikkeamissa. Rakennusten valmistuessa suoritetaan käyttöönottovalvontaa, mikäli rakennusvalvontaviranomaisen on sitä rakennusluvassa edellyttänyt.

Maankäytön suunnittelun osalta pelastusviranomaisen osallistuu viranmaisyhteistyöhön ja antaa pyydettyä lausunnon huomioon otettavista turvallisuuskohdista ja pelastustoiminnan edellytyksistä.

4.2.6 Pelastustoimen laitteet

Pelastustoimen laitteilla tarkoitetaan mm. automaattisia paloilmotimia, sammutuslaitteistoja, savunpoistojärjestelmiä, sammutusvesiputkistoja, alkusammutusvälineitä sekä poistumisvalaistusjärjestelmiä. Näiden laitteiden huolto- ja kunnossapitovastuu on aina kiinteistön omistajalla, haltijalla ja toiminnanharjoittajalla. Pelastuslaitos antaa ohjausta laitteistojen suunnittelussa. Laitteistojen suunnitteluperusteet ja elinkaarikirjat esitetään pelastusviranomaiselle.

Osana pelastustoimen laitteiden toteuttamisen ohjausta pelastuslaitos suorittaa hätäkeskukseen kytkettyjen automaattisten paloilmotimien erheellisten ilmoitusten seuranta. Erheelliset paloilmotukset työllistävät pelastuslaitoksia merkittävästi ja asiakkaita ohjataan ja neuvotaan niiden vähentämisessä. Paloilmotimen toistuvasta erheellisestä toiminnasta peritään maksu. Laskuttamisen edellytyksenä on kaksi aiempaa erheellistä paloilmotusta edellisen 12 kk:n aikana sekä toisen erheellisen paloilmotuksen johdosta annettu kirjallinen korjauskehoitus.

4.2.7 Ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusuhasta

Asuinrakennusten palo- ja onnettomuusriskit ovat kohonneet erityisryhmien kotona asujien määrän kasvaessa. Nämä henkilövahinkojen riskikohteet tavoitetaan ilmoitusten perusteella ja ennaltaehkäisevä turvallisuustyö voidaan kohdentaa sinne, missä sitä tarvitaan.

Pelastuslaki velvoittaa viranomaisia ilmoittamaan virkatoimiensa yhteydessä havaitsemastaan tai muutoin tietoonsa saamastaan ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusriskistä pelastusviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus koskee viranomaisten lisäksi myös kuntaa, muuta julkisyhteisöä, näiden palveluksessa olevaa henkilöstöä sekä hoitolaitoksen ylläpidosta ja palvelu- ja tukiasumisen järjestämisestä huolehtivaa toiminnanharjoittajaa ja tämän palveluksessa olevaa henkilöstöä. Pelastuslaitos käsittelee myös muilta tahoilta tulleet ilmoitukset.

Onnettomuusriskiasunnossa voi olla poikkeuksellisen suuri määrä palokuormaa, sähköpaloriski tai muu tulipalo- ja onnettomuusriski. Ilmoituksen syynä voi olla myös henkilön toimintakyky, terveydelliset tekijät tai siivottomuus. Edellä mainitut edellytykset täyttävään asuntoon suoritetaan valvontakäynti, ylimääräinen palotarkastus. Valvontakäynnillä todettujen tarvittavien toimenpiteiden toteuttamista valvotaan jälkivalvonnalla. Ilmoituskohteeseen voidaan myös kohdistaa seuranta

varsinaisten toimenpiteiden jälkeen, kun se katsotaan tarkoituksenmukaiseksi turvallisuuden ylläpitämisen varmistamiseksi.

Pelastusviranomaisen rooli on tunnistaa ja koota yhteen tapaukseen liittyvät toimijat. Onnettomuusriskiasuntojen valvonnassa kiinnitetäänkin erityistä huomiota yhteistyöhön muiden viranomaisten, erityisesti sosiaali- ja terveystoimen, kanssa niin konsultoinnin, yhteisten valvontakäyntien suorittamisen kuin niiden edellyttämien jatkotoimenpiteiden osalta. Vaikuttavuuden kannalta merkityksellistä on toimijoiden yhteistyö, jossa eri alojen asiantuntijoiden osaaminen saadaan käyttöön asiakkaan turvallisuuden edistämiseksi. Ilmoituksen kohde pyritään saamaan aina tarkoituksenmukaisimman avun piiriin. Toiminnan malleja ja periaatteita käsitellään sidosryhmien kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä turvallisuusviestinnässä.

4.3 Turvallisuusviestintä

Pelastuslaki velvoittaa pelastuslaitosta viestimään turvallisuudesta. Turvallisuusviestintä on osa laajempaa pelastuslaitoksen viestintää, jossa kaikessa otetaan huomioon turvallisuuden edistämisen näkökulma. Turvallisuusviestintä tukee osaltaan onnettomuuksien ehkäisytoiminnan kokonaisuutta. Sillä pyritään tavoittamaan kattavasti alueella asuvia ja matkailuvia ihmisiä. Tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista turvallisuudesta huolehtimiseen siten, että ihmiset ja yhteisöt tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteissa.

Turvallisuusviestinnän suunnittelua, toteutusta, arviointia ja kehittämistä ohjaavat pelastustoimen kansallinen turvallisuusviestinnän strategia. Lakisääteiseen turvallisuusviestintään sisältyvät turvallisuusneuvonta, turvallisuuskoulutus, yleisötilaisuudet sekä eri medioiden välityksellä välitetyt turvallisuusviestit. Näiden toteutusmalli esitetään vuosittain laadittavassa turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

Turvallisuusviestinnän suunnittelu ja koordinointi Lapin pelastuslaitoksella kuuluu turvallisuuskouluttajalle. Turvallisuusviestintää toteuttavat kaikki pelastuslaitoksen työntekijät sekä sopimuspalokunnat. Kaikki turvallisuusviestintätapahtumat kirjataan turvallisuusviestintäselosteina Prontoon.

Pelastuslaitos viestii turvallisuudesta

- sosiaalisessa mediassa (Facebook, Twitter, Instagram)
- omilla verkkosivuilla
- tapahtumissa ja tilaisuuksissa sekä
- turvallisuuskoulutuksissa.

Eri kanavilla tavoitetaan erilaisia kohderyhmiä.

Pelastuslaitos osallistuu erilaisiin valtakunnallisiin teemapäiviin, tapahtumiin ja kampanjoihin. Tällaisia ovat mm. helmikuinen 112-päivä, 8.-luokkalaisten NouHätä! –kampanja ja marraskuun paloturvallisuusviikko Päivä paloasemalla -tapahtumiseen. Näissä tapahtumissa sekä muissa tilaisuuksissa pelastuslaitoksen henkilökunta ja sopimuspalokuntalaiset antavat opastusta ja neuvontaa turvallisuusasioissa.

Turvallisuuskoulutus tähtää turvallisuustietouden lisäämiseen sekä käytännön turvallisuustaitojen parantamiseen. Turvallisuuskoulutus on tietylle ennalta määritellylle kohderyhmälle annettava suunnitelmallinen ja tavoitteellinen turvallisuusaiheinen luento tai harjoitus.

4.4 Viranomaisyhteistyö

Viranomaisyhteistyötä tehdään eri viranomaisten ja yhteisöjen kanssa. Asiantuntijoina ja lausunnonantajina pyritään vaikuttamaan onnettomuuksia ehkäiseviin ratkaisuihin jo kaavoitus-, rakennus- ja korjaushankkeiden suunnitteluvaiheessa. Asiantuntijaroolissa toimitaan myös paikallisessa ja alueellisessa riskiarvioinnissa ja turvallisuussuunnittelussa.

Yleisenä viranomaisten yhteistoimintamuotona on yhteisvalvontakäyntien tekeminen kohteissa. Rakennusten turvallisuuden ja turvallisen käytön osalta välttämättömiä yhteistyötahoja ovat kuntien kaavoitus-, rakennusvalvonta-, sosiaali- ja terveysviranomaiset. Valtion viranomaisista keskeisiä yhteistyötahoja ovat esimerkiksi poliisi sekä Tukes. Yhteisvalvonnoissa tulee kiinnittää huomiota viranomaisten välisiin toimivaltakysymyksiin. Pelastusviranomaisen toimivalta nojautuu pelastuslain, kemikaaliturvallisuuslain ja öljyvahinkojen torjuntalain säädöksiin.

Toimiva yhteistyö pyritään luomaan vakioimalla toimintatapoja pelastuslaitoksen ja eri viranomaisten välillä. Yhteistyö on tehokasta silloin, kun se on luonteeltaan säännöllistä ja suunnitelmallista ja sen lähtökohdaksi on tunnistettu kaikki toimijat. Pelastuslaitoksen viranomaisyhteistyön rajapintoja on esitetty liitteessä 4

4.5 Maksullisuus

Pelastuslain 96 §:n mukaan pelastuslaitos voi periä maksun

- 1) valvontasuunnitelman mukaisen palotarkastuksen tai muun valvontatoimenpiteen suorittamisesta
- 2) tehtävästä, jonka on aiheuttanut hätäkeskukseen liitetyn paloilmioittimen toistuva erheellinen toiminta
- 3) tehtävästä, joka on muussa laissa erikseen säädetty maksulliseksi.

Suoritteiden maksullisuus perustuu sen tuottamisesta aiheutuneisiin kokonaiskuluihin. Valvontatoimien maksullisuuden ja taksat vahvistaa aluehallitus aluevaltuuston vahvistamien hinnoitteluperiaatteiden mukaisesti.

5 Turvallisuustoiminnan palvelualue vuonna 2023

5.1 Resurssit

Valvontatoiminta, asiantuntijapalvelut ja turvallisuusviestintä toteutetaan pääasiassa turvallisuustoiminnan palvelualueen resursseilla. Turvallisuustoiminnan palvelualueella on 19 virkaa.

Palotarkastajien resurssi jakautuu valvonnan, asiantuntijapalveluiden ja turvallisuusviestinnän vastualueiden kesken. Viranhaltijakohtaiset resurssijaot huomioidaan tehtäväkuvissa.

Taulukko 3. Turvallisuustoiminnan resurssit

Turvallisuustoiminnan palvelualue	Pääasialliset tehtävät	HTV
riskienhallintapäällikkö 100 %	– tehtäväalueen johto	1
valvontatoiminnan vastuualue	– määräaikainen valvonta – asiakirjavalvonta – ylimääräinen valvonta – päivystävä palotarkastaja – teemavalvonta	9
asiantuntijapalvelujen vastuualue	– poistumisturvallisuusselvitykset – paloturvallisuuden itsearviointi – yleisötapahtumat – kemikaalivalvonta – rakentamisen ja maankäytön suunnittelun ohjaus – pelastustoimen laitteet – ilmoitus ilmeisestä palonvaarasta tai muusta onnettomuusuhasta	4,5
turvallisuusviestinnän vastuualue	– turvallisuusneuvonta – turvallisuuskoulutukset – yleisötilaisuudet – mediaviestintä	4,5

5.2 Tavoitteet

Pelastuslain mukaan valvonnan kohdemäärittelyjen, valvontatiheyden ja tarkastusten toteutustavan on perustuttava riskien arviointiin. Valvontatyön on oltava laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Määräaikaisen yleisen palotarkastuksen piiriin kuuluvia valvontakohteita on yhteensä 4 059, joista vuonna 2023 valvotaan noin 600 kohdetta. Kohdelukumäärä tarkentuu vuosittain palotarkastustietokannan täsmeytymisen myötä.

Määräaikaisen valvonnan piiriin kuuluvien A1 – A6 kohteiden määrät vuonna 2023 on esitetty liitteessä 2.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston turvallisuuspalvelualueella valmistellun ja yhteisesti päätehtyn valvontaprosessin käyttöönotto on ollut keväällä 2022. Valvontaprosessin kehittäminen ja perehdyttäminen jatkuvat vuonna 2023. Lisäksi määräaikaisessa valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota väestönsuojien kunnossapitoon (teemavalvonta).

Valvontatoiminnan teemavalvonnan kohteena ovat rivi- ja kerrostalojen väestönsuojat. Teemavalvonta toteutetaan paloturvallisuuden itsearviointina, joka kohdennetaan 10 %:iin toiminta-alueen rivi- ja kerrostalojen taloyhtiöistä. Samalla käynnistetään paloturvallisuuden itsearviointi säännöllisenä valvontakeinona.

Asiantuntijapalveluita tuotetaan ilmoitusten ja pyyntöjen perusteella. Tavoitteena on pystyä vastaamaan palvelutarpeeseen sekä kehittää palvelutuotantoa ja henkilöstön asiantuntijuutta.

Turvallisuusviestinnän vuositavoite määritellään turvallisuusviestinnällä tavoitettavien henkilöiden lukumääränä. Palvelutasopäätöksen mukainen tavoite on, että turvallisuusviestinnällä tavoitetaan vuosittain 10 % alueen väestöstä eli noin 17 700 henkilöä. Viestinnän teemana on varautuminen, joka vastaa ajankohtaiseen aiheeseen, häiriötilanteisiin valmistautumiseen, sekä tukee määräaikaisen ja teemavalvonnan väestönsuojien valvontaa.

Turvallisuustoiminnan palvelualueelta osallistutaan kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostojen ja niiden työryhmien toimintaan. Verkostotyöhön saadaan nyt uutta nostetta, kun asiantuntijapalveluiden erityisvastuualueiden myötä verkostoihin saadaan nimettyä uusia yhteyshenkilöitä. Samalla verkostotyön kuorma jakautuu aiempaa tasaisemmin. Tavoitteena on nimetä kaikkiin turvallisuustoiminnan asiantuntijaverkostoihin omat yhteys- ja varahenkilöt.

5.3 Suunnitelmasta poikkeaminen ja palvelutuotannon jatkuvuus

Turvallisuustoiminnan palvelutasoa pyritään ylläpitämään tässä suunnitelmassa mainituilla tavoilla myös normaalioloista poikkeavissa tilanteissa. Tämä voi kuitenkin, häiriötilanteesta riippuen, edellyttää poikkeamista normaaleista toimintatavoista ja tavoitteista. Tarvittaessa palvelutuotantoa sopeutetaan palvelutason ylläpitämiseksi. Ensisijaisesti sopeuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi valvontatoiminnassa vaihtoehtoisten valvontakeinojen ja -menetelmien käyttämistä tai valvonnan eri osa-alueiden tai valvontakohteiden priorisoimista riskiperusteisesti, mikäli palvelutason ylläpitäminen tavanomaisesti ei ole mahdollista. Samoin turvallisuusviestinnässä toimintaa voidaan sopeuttaa vaihtoehtoisin menetelmin. Palvelutuotannon sopeuttamisesta ja tavanomaisista toimintamalleista poikkeamisesta päätetään aina tapauskohtaisesti erikseen.

Palvelutuotannon ylläpitämistä on myös toiminnan jatkuvuus. Palvelutuotannon jatkuvuus pyritään varmistamaan henkilöstön monipuolisella osaamisen kehittämisellä sekä välttämällä henkilöriippuvuuksia tietynlaisen osaamisen liiallisen keskittymisen johdosta.

5.4 Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on osa pelastuslaitoksen oman toiminnan seuranta, raportointia ja kehittämistä. Toiminnan arviointi perustuu palvelutasopäätöksessä ja valvontasuunnitelmassa asetettuihin määrällisiin tavoitteisiin sekä kehitystoimenpiteiden etenemiseen. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös suunnittelun riskiperusteisuuden toteutumiseen, käytettävissä oleviin resurssien määrään, valvontakeinojen tehokkuuteen, viranomaisyhteistyön toteutumiseen sekä laadun ja suoritteiden seurantaan.

Vastuu suunniteltujen valvontatoimenpiteiden toteutumisesta on jokaisella valvontaa tekevällä pelastusviranomaisella itsellään. Valvontatehtävät tulee suunnitella kalenterivuodelle niin, että ne tulevat hoidettua tasaisesti ja kiireettömästi vuoden aikana ja valvontatyön laatu pysyy koko ajan korkeana. Hyvänä käytäntönä voidaan pitää, että säännölliset valvontatoimenpiteet on tehty marraskuun loppuun mennessä.

Pelastuslaitoksella on käytössä Merlot Palotarkastus -ohjelmisto, jolla ylläpidetään valvonnan toteuttamisen, seurannan ja kehittämisen kannalta tarpeellista valvontarekisteriä. Rekisteriin kirjataan valvonnan kannalta olennaiset tiedot valvontakohteista sekä valvontakohteisiin suoritettavat toimen-

piteet. Suunnitellut ja toteutuneet valvonta- ja turvallisuusviestintätoimenpiteet raportoidaan pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon PRONTO:on, jolla seurataan määrällistä toteumaa kuukausittain.

Tulevaisuudessa pelastuslaitoksen turvallisuustoimintaa tullaan arvioimaan entistä tarkemmin mm. pelastustoimen järjestämislain edellyttämän omavalvontasuunnitelman kautta, joten valvontatoimenpiteet, prosessit ja niiden perusteet tulee yhdenmukaistaa luotettavan arviointimenetelmän takaamiseksi. Arvioinnin pohjalta kehitetään myös turvallisuusviestinnän tarjontaa ja sisältöä vastaamaan paremmin sekä viestinnän kohderyhmien, että oman henkilöstön täydennyskoulutuksen tarpeita.

Turvallisuustoiminnan palvelutuotannon toteuma esitetään vuosittain toimintakertomuksessa.

5.5 Toiminnan kehittämiskohteet

Turvallisuustoiminnan palvelutasoksi on Lapin pelastuslaitoksen palvelutasopäätöksessä 2020-2023 päätetty onnettomuuksien ehkäisytyön vaikuttavuuden lisääminen kehittämällä pelastuslaitoksen vastuulla olevia toimintamenetelmiä sekä tekemällä aktiivista yhteistyötä alueen eri yhteisöjen ja tahojen kanssa. Palvelutason tuottamisen tavoitteet liittyvät niin päivittäiseen palvelutuotantoon ja toimintaan, sisäisiin toimintatapoihin kuin myös palvelutuotannon ja henkilöstön osaamisen kehittämiseen.

Vastatakseen asetetun palvelutason tavoitteisiin, tuottaakseen vaikuttavaa onnettomuuksien ehkäisytoimintaa sekä luodakseen yhteistyön mahdollisuuksia turvallisuustoiminnan palvelualue kehittää prosesseja, toimintatapoja ja –menetelmiä. Kehitystyötä tehdään sekä omana työnä että pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijaverkostoissa. Valvontatoimintaa, asiantuntijapalveluita ja turvallisuusviestintää yhtenäistämällä ja toiminnan laatua kehittämällä tuotetut palvelut ja niiden sisältö näyttäytyvät asiakkaille vaikuttavina ja yhdenmukaisina menettelyinä. Palvelutuotantoa kehitetään myös kohdentamalla voimavaroja kaikille turvallisuustoiminnan vastuualueille onnettomuuksien ehkäisytyön palvelukentän laaja-alaiseksi kattamiseksi sekä palvelujen vaikuttavaksi ja tulokselliseksi tuottamiseksi.

Turvallisuustoiminnan kehittämistä päästään viemään suunnitelmallisesti eteenpäin henkilöstöressin vahvistuttua uusien virkojen täytyttyä sekä panostamalla henkilöstön osaamisen kehittymiseen. Osaamisen kehittämällä tavoitellaan myös henkilöstön sitouttamista ja motivointia monipuoliseen turvallisuustyöhön.

Siirryttäessä hyvinvointialueelle mahdollisuudet turvallisuusyhteistyöhön sosiaali- ja terveystieteiden toimijoiden kanssa lisääntyvät. Turvallisuuspalveluiden resurssia voidaan suunnata tehokkaammin asiakasrajapinnan työntekijöihin.

6 Liitteet

- Liite 1 Valvontakohteiden A1 – A6 periaatteelliset valvontavälit
- Liite 2 Määräaikainen valvonta, valvottavien A1 – A6 kohteiden määrät vuonna 2023
- Liite 3 Viranomaisyhteistyön rajapintoja

Valvontakohteiden A1 – A6 periaatteelliset valvontavälit

Taulukon harmaa palkki osoittaa suositellut minimi- ja maksimivalvontavälit. Harmaan palkin numeroarvo kertoo suositellun keskimääräisen valvontavälin.

Kohde voi kuulua useaan ryhmään, esim. varastorakennuksiin taulukossa A4 ja Seveso-kohteisiin taulukossa A6. Tällöin lähtökohtana käytetään pienemmän tarkastusvälin antavaa taulukkoa.

Taulukko A1 - Ympäri vuorokautisessa käytössä olevat kohteet – periaatteelliset valvontavälit								
Valvontakohte	Kohde- tyyppi	6 kk	12 kk	24 kk	36 kk	48 kk	60 kk	120 kk
Keskussairaalat, muut sairaalat	A100		12 ¹⁾					
Terveyskeskusten vuodeosastot	A105		12 ¹⁾					
Terveydenhuollon päiväkäyttöiset rakennukset	A110						60	
Hoitolaitokset, palvelu- ja tukiasuminen	A115 A120 A125							
<i>sprinklattu</i>					36 ²⁾			
<i>sprinklaamaton</i>			12 ²⁾					
Vankilat	A130		12		36 ³⁾			
Lastenkodit, ammatilliset perhekodit	A130			24				
Päiväkodit (24h)	A130			24				
Hotellit ja muut majoitusrakennukset	A135			24				
Leirintäalueet	A140					48 ⁴⁾		
Asuntolat	A145						60	

- 1) Tarkastusväli on tiheämpi, mikäli kohteessa ei ole automaattista sammutuslaitteistoa
- 2) Tarkastusväliä voidaan tarkentaa poistumisturvallisuusselvityksen päivittämisen yhteydessä (3 v. välein)
- 3) Avovankilat
- 4) Tähtiluokittelu ohjaa tarkastusvälejä

Taulukko A2 - Opetusrakennukset ja päiväkodit – periaatteelliset valvontavälit								
Valvontakohte	Kohde- tyyppi	6 kk	12 kk	24 kk	36 kk	48 kk	60 kk	120 kk
Päiväkoti	A200							
<i>alle 25 paikkaa</i>							60	
<i>25-100 paikkaa</i>					36			
<i>yli 100 paikkaa</i>				24				
Peruskoulut ja lukiot	A205			24				
Keskiasteen oppilaitokset	A210				36			
Korkeakoulut ja tutkimuslaitokset	A215					48		
Muut opetusrakennukset mm. kansanopistot yms.	A220						60	

Taulukko A3 - Kokoontumis- ja liikerakennukset – periaatteelliset valvontavälit								
Valvontakohte	Kohde- tyyppi	6 kk	12 kk	24 kk	36 kk	48 kk	60 kk	120 kk
Liike- ja tavaratalot, myymälähallit, kauppakeskukset	A300							
< 400 m ²							60	
400- 2499 m ²						48		
2 500- 9 999 m ²				24				
≥ 10 000 m ²			12					
Anniskeluravintolat	A305							
< 50 asiakaspaikkaa							60	
50-500 asiakaspaikkaa					36			
> 500 asiakaspaikkaa				12				
Ruokaravintolat	A310							120
Teatteri- ja konserttirakennukset	A315							
< 300 paikkaa							60	
≥ 300 paikkaa				24				
Kirjastot ja museot	A320						60	
Näyttelyhallit	A320			24				
Uskonnollisten yhteisöjen rakennukset	A325					48		
Muut kokoontumisrakennukset	A330						60	
Lentoterminaalit ja maanalaiset liikenne- asemat	A335		12					
Muut liikenteen rakennukset ¹⁾	A335						60	

1) esim. maanalaiset pysäköintitilat, ei yksittäiset autokatokset

Taulukko A4 - Teollisuus- ja varistorakennukset – periaatteelliset valvontavälit								
Valvontakohte	Kohde- tyyppi	6 k	12 kk	24 kk	36 kk	48 kk	60 kk	120 kk
Energiantuotannon rakennukset;	A400							
< 100 m ²							60	
100 - 1 000 m ²							60	
≥ 1 000 m ²				24				
Infrastruktuurin kannalta merkittävät ¹⁾	A405			24				
Teollisuushallit ja muut teollisuus- rakennukset; ²⁾	A410							
< 1 500m ²					36			
1500 - 4 999 m ²				24				
≥ 5 000 m ²			12					
Teollisuus- ja pienteollisuustalot;	A415							
< 1 500m ²					36			
≥ 1500 m ²				24				
Varistorakennukset;	A420							
< 1 500 m ²							60	
1 500 - 9 999 m ²						48		
≥ 10 000 m ²				24				

1) Myös muut kuin energiahuollon kannalta merkittävät kohteet, kuten kaukolämpö, vesihuolto, maa-
kaasu, teletekniikka jne. Myös YTS-kohteet huomioita esim. Huoltovarmuuskeskuksen varmuusva-
rastot jne

2) Palovaarallisuusluokka otettava huomioon

Taulukko A5 - Maatalousrakennukset – periaatteelliset valvontavälit								
Valvontakohte	Kohde-tyyppi	6 kk	12 kk	24 kk	36 kk	48 kk	60 kk	120 kk
AVI:n ympäristöluparaja	A500			24				
Kunnan ympäristölupa	A510						60	
Erilliset viljankuivaamot ¹⁾	A515						60	

- 1) Jos kohde ei ole osa aluehallintoviranomaisen tai kunnan ympäristölupaan liittyvää toimintaa, vaan esim. kyläyhteisön yhteinen viljankuivaamo, tarkastusvälin lähtökohta on 36 kk. Yksittäisen viljelijän käytössä olevan pienen viljankuivaamon tarkastusvälin lähtökohta on 60 kk, käyttöaste tiuhentaa tai harventaa tarkastusväliä. Muiden maataloustuotantorakennusten (rakennusluokitus 892, 893, 899) tarkastusväli määritellään tapauskohtaisesti.

Taulukko A6 - Muut rakennukset – periaatteelliset valvontavälit								
Valvontakohte	Kohde-tyyppi	6 kk	12 kk	24 kk	36 kk	48 kk	60 kk	120 kk
Toimistot ja työpaikkatilat	A600							120
Pelastustoimen rakennukset	A605						60	
Ilmoitinlaitekohteet (ei muuta tarkastusperustetta) ¹⁾	A610							120
Palo- ja räjähdysvaaralliset tilat;	A615							
– kylmäasemat					36			
– jakeluasemat ja liikennemyymälät					36			
Seveso-kohteet;	A620							
– turvallisuusselvityslaitos			12					
– toimintaperiaatelaitos			12					
– lupalaitos				24				
– ilmoituslaitos					36			
Muut kemikaalikohteet; järjestelyrata-pihat, satamien kemikaalikentät, maantieliikenteen logistiikkakeskukset ²⁾	A620		12					
Muut kemikaalikohteet; kaupan ilotulitevarastot ja myyntipisteet	A620		12					
Turvetuotantoalueet	A625			24	36			
Kulttuurihistoriallinen rakennus ³⁾	A630	Tapauskohtainen harkinta						
Muut rakennukset ja kohteet ⁴⁾	A635	Tapauskohtainen harkinta						

- 1) Esim. automaattisella paloilmoinnilla varustetut autohallit
- 2) Trafi on määritellyt kemikaalirata-pihat, logistiikkakeskusten ja -maaliikenneterminaalien tarkastusväliä määriteltäessä on huomioitava ainakin toiminnan laajuus ja mahdollisten vaarallisten aineiden osuus tavaravirrasta
- 3) Kulttuurihistoriallisesti tärkeiden kohteiden määrittelyssä hyödynnetään Museoviraston vuonna 2012 laatimaa Haag-listaa valtakunnallisesti tärkeistä kohteista.
- 4) Esim. kaivokset, maanalainen rakentaminen

Määräaikainen valvonta, valvottavien A1 – A6 kohteiden määrät vuonna 2023

Vuosittainen tarkastettavien määräaikaisen valvonnan piirissä olevien kohteiden lukumäärä määrittyy kohteiden valvontavälin mukaisesti. Merlot palotarkastusohjelman tietokannan mukaan kohteita on 752, joista resurssien mukaisesti arvioidaan valvottavan noin 600.

A1 - A6 valvontakohteiden jakauma kohdeluokkiin ja ennakoitujen valvontakohteiden määrät vuodelle 2023.

	A1 Ympäristövuorokautisessa käytössä olevat kohteet		A2 Opetusrakennukset ja päiväkodit		A3 Kokoontumis- ja liikerakennukset		A4 Teollisuus- ja varastorakennukset		A5 Maatalourakennukset		A6 Muut rakennukset		Yhteensä	
	yht.	tark.	yht.	tark.	yht.	tark.	yht.	tark.	yht.	tark.	yht.	tark.	yht.	tark.
*														
Enontekiö	52	15	5	2	11	2	4	0	0	0	17	1	89	20
Inari	41	17	12	3	50	12	8	0	4	2	25	6	140	40
Kemi	48	17	23	3	181	11	179	7	0	0	129	5	560	43
Kemijärvi	36	14	10	2	49	14	41	6	10	2	24	2	170	40
Keminmaa	13	3	10	5	42	4	91	10	8	0	15	3	179	25
Kittilä	64	11	14	2	81	11	59	8	13	1	106	5	337	38
Kolari	52	21	8	6	52	8	24	1	26	0	45	0	207	36
Muonio	32	13	5	4	18	8	9	0	0	0	10	0	74	25
Pelkosenniemi	16	6	2	1	18	2	7	3	0	0	10	2	53	14
Pello	18	7	2	0	22	3	11	0	4	0	10	2	67	12
Posio	13	5	2	0	20	5	10	5	39	9	13	5	97	29
Ranua	17	6	8	0	13	0	13	1	4	1	15	4	70	12
Rovaniemi	128	69	82	45	255	67	329	41	25	1	127	24	946	247
Salla	26	12	2	1	32	4	20	5	15	3	11	0	106	25
Savukoski	14	5	2	0	7	0	3	0	10	0	8	0	44	5
Simo	16	6	6	3	22	3	18	0	15	2	19	0	96	14
Sodankylä	35	12	13	2	64	10	23	3	5	0	27	5	167	32
Tervola	14	5	7	3	17	0	28	4	21	0	17	2	104	14
Tornio	44	13	28	15	120	12	96	10	49	11	43	3	380	64
Utsjoki	26	5	8	1	21	2	2	0	0	0	9	0	66	8
Ylitornio	20	6	8	0	31	2	23	0	11	0	14	1	107	9
Yhteensä	725	268	257	98	1126	180	998	104	259	32	694	70	4059	752

Merlot: Valvonnan suunnittelu ja kohteiden jako (19.10.2022)

Viranomaisyhteistyön rajapintoja

Yhteistoiminta- viranomaiset	Yhteistyön rajapinnat													
	Yhteisvalvontakäynnit	Yleisötapahtumat	Asumisturvallisuus	Palontutkinta	Patoturvallisuus	Paloilmoitinlaitteet	Sammutuslaitteistot	Nuohoojien	Kemikaaliturvallisuus	Öljysäiliön turvallisuus	Eläinten hyvinvointi	Sähköturvallisuus	Pelastustoiminnan	Ilmoitusvelvollisuudet
Ensihoidosta vastaava	x	x	x											x
Kaavoittaja			x						x				x	
Kunnan eläinlääkäri	x		x								x			x
Muut pelastuslaitokset		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Rakennusvalvonta	x	x	x	x		x	x		x	x		x	x	x
Sosiaaliviranomainen	x		x											x
Ympäristöterveysvalvonta	x	x	x						x		x			x
Ympäristönsuojelu	x	x	x						x	x				x
AVI	x	x							x					x
ELY	x				x				x	x			x	x
Hätäkeskuslaitos						x	x							
OTKES				x										
Poliisi	x	x	x	x					x				x	x
Puolustusvoimat	x												x	
Trafi	x								x				x	
Tukes	x	x				x	x		x			x	x	x
Tulli	x													
Nuohoojat	x		x					x						
Tarkastuslaitokset	x					x	x		x	x		x	x	